Biti vzgojitelj

Michele De Beni, prof., pedagog in psihoterapevt, je bil docent za izobraževanje odraslih na *Mednarodni šoli za znanosti o izobraževanju (Scuola Internazionale di Scienze della Formazione)* v Benetkah. Že več let sodeluje na magistrskem programu *Interkulturne kompetence in menedžment (Intercultural Competence and Management)*, ki ga izvajajo v Centru za interkulturne študije na Univerzi v Veroni *(Centro Studi Interculturali, Universita di Verona)*. Trenutno je pomočnik direktorja pri projektu *Skupnost, ki vzgaja: zmagovalna stava* Univerze v Skopju (Makedonija), v katerem sodeluje več univerz in združenj, ter profesor pedagogike na *Univerzitetnem inštitutu Sophia*. Je avtor številnih publikacij.

Če je 21. stoletje na vseh področjih življenja človeške skupnosti predstavljeno kot čas velikih sprememb, ki so pogosto boleče in imajo tragične posledice, lahko sklepamo, da se tudi liku vzgojitelja bliža čas velikih sprememb.

Vzgojitelj 21. stoletja mora biti zagotovo vzgojitelj, ki *zna*. Danes, ko se zahteva vedno večja usposobljenost na vsakem delovnem mestu, v družbenem, kulturnem in političnem življenju, si ni mogoče zamisliti, da se ob tem ne bi zahtevale podobne kompetence tudi za vzgojitelje (starše, učitelje ...). Lahko smo dobri starši ali dobri učitelji, a smo slabi vzgojitelji, ker se ne zavedamo, kaj pomeni vzgajati; prav tako ne vemo, kateri so bistveni elementi vsake vzgojne izkušnje, katerim načelom slediti, katerim napakam se izogniti, in ne vemo, koliko truda in trpljenja nosi s seboj vzgojna izkušnja.

Poleg tega bi vzgojitelj novega tisočletja moral biti vzgojitelj, ki *zna živeti*. Če je res, da vzgajamo le tako, kot razumemo življenje, potem je zelo pomembno, da vzgojitelj pozna smisel svojega življenja, kajti od tega je odvisen njegov način vzgoje. Če vzgojitelj ne pozna smisla svojega življenja, kaj dejansko lahko poda otrokom ali učencem? Njegovo delovanje in vzgajanje se skrčita zgolj na prakso poučevanja spoznanj in znanja, ne pa na končni razlog in smisel, ki je v njih. Vzgojitelj mora biti nekdo, ki *zna biti*. Smisel življenja se ne prenaša naprej kot znanje, ki se ga je treba le naučiti. Kakšna bi namreč bila s tem njegova globina in verodostojnost? Vzgojitelj mora vstopiti v pravo spoznanje življenja in ga potrditi z lastno zgodbo. Skozi takšne izkušnje osebnostno zori; ne toliko v psihološkem, socialnem ali kulturnem smislu, temveč v eksistencialnem. Vzgojitelj kot oseba v pravem smislu razume smisel tega, kar živi, in to ovrednoti v vsej resnici in lepoti. Za smisel življenja prevzame odgovornost, ga neguje, zanj pričuje s svojim delovanjem in nenehnim poglabljanjem njegove vrednosti.

Vzgojitelj 21. stoletja bi se torej moral globoko zavedati, da je *priča* lastnega obstoja v trenutku, ko se odloča o vsebini, ciljih, načinu in sredstvih svojega vzgojnega delovanja. To je odločilen del najglobljega stanja zavedanja, ki je glavna lastnost vsake zrele osebnosti. Tu govorimo o temeljnih vzgojnih vrednotah, ki so danes bolj kot kdaj koli prej odločilne za razvoj človeštva in so bistveno vplivale na potek vseh obdobij v zgodovini.

To so načini, ki niso zaznamovali samo človeštva, temveč predvsem osebe in njihovo vedenje. Če bi se spomnili učiteljev in vzgojiteljev, ki so zaznamovali naša življenja, bi zagotovo prišli do tega, da so bili za nas predvsem vzor življenja. Polno življenje in globoka izkušnja, ki sta se nas dotaknila v globino duše. Ne gre za moralistični poklic, temveč vsakodnevno dejanje poučevanja, v katerem so se prepletale besede in dejanja. Ne samo zaradi tega, ker so naši vzgojitelji znali zelo dobro poučevati, ampak predvsem zato, ker so nas osvojili 'od znotraj', s svojo ljubeznijo. Takšno pedagogiko so ti modri učitelji najprej sami preizkusili in živeli, saj so se zavedali, da je vzgajanje najprej vsakodnevna priložnost za rast.

Vzgojiteljeva pozornost pri vzgoji je osredotočena na vse, hkrati pa je pozorna na potrebe posameznika; vzgojitelj se veseli uspeha vseh skupaj in hkrati ostane osredotočen na osebni odnos do vsakega otroka, ne da bi koga zasenčil. To je lik vzgojitelja, ki ga danes potrebuje spreminjajoče se kulturno stanje, ki lahko spodbudi tisto vrsto inteligence, ki ni samo tehnično znanje, temveč ustvarjalnost, sodelovanje in dialog, preko katerih se znanje gradi z življenjem in izkušnjami.

Inteligenco tukaj razumemo kot sposobnost zaznavanja, izbire in prevzemanja odgovornosti, da uspešno pripeljemo neko dejavnost do želenega cilja. Ne pozabimo, da govoriti o inteligenci pomeni govoriti o dobri inteligenci, o tisti, ki je usmerjena k delanju dobrega. To ni lahko, je pa prepotrebno za vzgajanje v preseganju samega sebe. To je najtežji izziv, ki usmerja inteligenco in vest vsakega človeka. Je metoda poučevanja, ki spodbuja k razmišljanju, ki ni zaprto v predhodno zasnovanih shemah, temveč je v skupnosti z drugimi odprto za uresničevanje dobrega življenja za vse.

V tem smislu tudi slavni pregovor Ignacija Antiohijskega iz 2. stoletja pomeni, da se moramo vzgojitelji 21. stoletja še bolj zavedati, da »izobražujemo s tem, kar rečemo, še bolj s tem, kar delamo, najbolj pa s tem, kar smo«.

Prevedla:
Mirjam Horzelenberg

Foto: Marjanca Rehberger